

Janina Kulczycka-Saloni, Ewa Ihnatowicz

Komisja Komparatystyczna Towarzystwa Literackiego

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 29, 153-155

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

z zamrożonego kapitału cierpienia”. I wreszcie refleksja na temat roli tradycji w życiu narodu. Przypomina Pan, że co innego „siła tradycji działająca jako suma złych i dobrych doświadczeń historycznych, a co innego naiwna wiara w ślepy automatyzm tradycji”.

Przypomniałem tę piękną i mądrą rozprawę o *Księgach Narodu i Pielgrzymstwa Polskiego*, ponieważ należy ona do cennych studiów o Mickiewiczu i o jednym z jego ważnych utworów.

Pisał kiedyś Tadeusz Kotarbiński, że „działalność pisarza nie jest tylko możliwym obiektem praw, lecz jest nadto wykrywaniem i głoszeniem prawd”. Pana twórczość wykrywa prawdy i je głosi.

Janina Kulczycka–Saloni
Ewa Ihnatowicz

KOMISJA KOMPARATYSTYCZNA
TOWARZYSTWA LITERACKIEGO IM. ADAMA MICKIEWICZA (1980–1993)

Inicjatorem powołania Komisji Komparatystycznej przy Zarządzie Głównym Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza był prof. Mieczysław Klimowicz, ówczesny prezes Towarzystwa. Jako reprezentant literaturoznawców polskich w Zarządzie Głównym Association Internationale de Littérature Comparée szukał sposobu nawiązania współpracy między tymi dwiema organizacjami. Wniosek powołania Komisji, która podejmie się prac organizacyjnych, zgłosił na zebraniu Towarzystwa w dniu 26 maja 1980 roku. Do prac wstępnych powołano komisję, która rozesłała zaproszenia i otrzymała 87 zgłoszeń.

14 grudnia 1980 roku na posiedzeniu Zarządu AILC w Wiedniu prof. Klimowicz zgłosił powstanie naszej Komisji i jej intencję współpracy. Ustalono zasady tej współpracy, co zostało potwierdzone listem prof. Ewy Kushner z 11 kwietnia 1981 r. oraz informacją w „ICLA Bulletin” vol. 7 nr 1 Winter 1981. Na kongresie w Wiedniu w 1983 r. Zarząd Główny AILC uznał naszą Komisję za oficjalną reprezentację komparatystów polskich i przyznał jej członkom prawa AILC. Zjazd delegatów Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza przyjął do wiadomości regulamin Komisji uzgodniony ze statutem AILC. Przewodniczącą Komisji została Janina Kulczycka–Saloni, sekretarzem – Jan Ślaski, a od r. 1984 – Ewa Ihnatowicz.

Prace Komisji Komparatystycznej dotyczyły czterech zasadniczych problemów:

- 1) akcja odczytowa w kraju;
- 2) współpraca z Zarządem AILC;

- 3) praca nad książką „Naturalizm w literaturach europejskich”;
- 4) prace nad bibliografią komparatystyki polskiej.

Ad 1. Odbywaliśmy zwykle dwa zebrania dyskusyjne rocznie. Odczyty wygłosili: A. Biernacki: „Kongres ZILC w Tokio”, I. Chevrel: „Nazwa naturalizm w krytyce niemieckiej lat 1850–1900”, Z. Ciesielski: „Miłosz i Swedenborg”, H. Cybienko: „Recepcja literatury polskiej 2 poł. XIX w. w Rosji i w Związku Radzieckim”, H. Dubowik: „Schematy fabularne fantastyki literackiej”, H. Dziechcińska: „Podróże zachodnioeuropejskie a podróże polskie w XVI i XVII w.”, R. Forycki: „Recepcja Wiktora Hugo w Polsce”, „Bohaterowie Flauberta”, M. Inglot: „Postać chłopca–inteligenta w polskiej, rosyjskiej i ukraińskiej literaturze 1 poł. XIX w.”, D. Knysz–Rudzka: „Naturalistyczni sojusznicy sztuki niezależnej w Polsce i w Belgii”, „recepcja Giovanniego Vergi w Polsce”, „Naturalizm i antynaturalizm w literaturach europejskich”, T. Kostkiewiczowa: „Wizje miasta w literaturze Oświecenia”, J. Kulczycka–Saloni: „Kongres AILC w Paryżu”, E. Kushner: „Prace w toku i prace projektowane AILC”, J. Magnuszewski: „O Walgierzu z Tyńca i o niektórych porównawczych aspektach piśmiennictwa polskiego średniowiecza”, Z. Mitosek: „Literatura a dokument”, T. Namowicz: „Wybrane problemy niemieckiego Oświecenia”, „Wieś i miasto jako miejsce akcji w powieści niemieckiej, francuskiej i polskiej XVIII i XIX w.”, J. Parvi: „Dziennik intymny Montalemberta”, P. Roguski: „Polskie kuszenie Fausta”, Z. Sinkowa: „Przekłady J. Milтона na język polski”, L. Sokół: „Filozofia nudy w *Szewcach* Witkacego: między Pascalem a Sartrem” M. Żurowski: „Symbolizm w literaturach i językach europejskich (publikacja AILC)”.

Ad 2. Dzięki udziałowi prof. Mieczysława Klimowicza w Zarządzie AILC możliwe było współdziałanie w przygotowaniu kongresów AILC przez informowanie polskich literaturoznawców o terminach i tematyce zjazdów, omawianie spraw z potencjalnymi prelegentami, wprowadzanie tematów do programu kongresów. Tego rodzaju działania były prowadzone przed kongresami w Paryżu (1985), Monachium (1988), Tokio (1991). Na kongresach tych członkowie naszej komisji wystąpili z ok. piętnastoma referatami.

Ad 3. W r. 1981 zaproponowano nam współpracę w redagowaniu tomu poświęconego naturalizmowi w literaturach europejskich w cyklu prac na temat kierunków i prądów tych literatur. Powołano komitet: Ives Chevrel (Uniwersytet w Nantes), Janina Kulczycka–Saloni, Halina Suwała (Uniwersytet Warszawski). Dla zaplanowania podziału prac zorganizowano kolokwium w Warszawie (warszawscy badacze XIX w. i goście z zagranicy), które referatem programowym rozpoczął I. Chevrel.

Pierwsze spotkanie odbyło się 21–23 września 1982 r. w Nantes, wygłoszone referaty opublikowano w książce *Le naturalisme dans les littératures de langues*

européenes. Następne – 20–22 września 1984 r. w Warszawie; referaty opublikowano w wersji francuskiej w książce *Le naturalisme en question* jako pozycję w całym cyklu z datą Paris 1986 oraz w wersji polskiej w „Przeglądzie Humanistycznym” 1987 nr 1/256. W r. 1986 odbyło się spotkanie badaczy naturalizmu w Catanii, na którym Danuta Knysz–Rudzka wygłosiła referat o recepcji G. Vergi w Polsce. Następne spotkanie na temat naturalizmu odbyło się w r. 1991, a referaty na nim wygłoszone wydało Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego w książce *Le naturalisme et antinaturalisme* (1992). Bierzymy także udział w przygotowywaniu kolejnego spotkania badaczy naturalizmu w Paryżu 1995 r.

Ad 4. Prace nad bibliografią prowadzono w latach 1984–1988 dzięki dotacjom na pracochłonne poszukiwania biblioteczne. Opracowano więc koncepcję ogólną, przeprowadzono ankietę w środowisku filologów, opracowano instrukcję dla bibliografów. Rozpoczęto rozpisywanie istniejących bibliografii. Opracowano i poklasyfikowano wstępnie roczniki 1948–1951, 1959–1975. Prace przerwano w r. 1988, kiedy odmówiono nam dalszych dotacji.

Chociaż zebrania naukowe odbywały się dość często i systematycznie i choć spotykali się na nich komparatyści aktywni naukowo z ciekawymi refleksjami, to jednak trudności finansowe pod koniec lat osiemdziesiątych uniemożliwiły ambitniejsze działania. „Zastępczy” charakter Komisji także stawał się pewnego rodzaju anachronizmem. Wobec tego na zebraniu Komisji w dniu 29 marca 1993 r. postanowiono Komisję rozwiązać.

Warszawa, 15 stycznia 1994 r.

WYKAZ ODCZYTÓW
WYGŁOSZONYCH W ODDZIAŁACH TOWARZYSTWA
W OKRESIE OD 1 LIPCA 1993 DO 31 CZERWCA 1994

Na podstawie sprawozdań Oddziałów zestawiała *Zofia Dąbrowska*.

I. Białystok, 25 członków, 12 odczytów

P. Heintsch: „Moje życie z poezją”

Sesja popularnonaukowa: „Antropologia teatru jako wydarzenie na pograniczu kultur” 20 – 21 XI 1993 r. zorganizowana wspólnie z Wojewódzkim Ośrodkiem Animacji Kultury w Białymstoku, Filią UW i Towarzystwem Kultury Teatralnej:

I. Sławińska: „Czym jest antropologia teatru”

M. Gawrychowska–Sowul: „Teatr amatorski na Białostocczyźnie w 20–leciu międzywojennym w świetle antropologii spotkania”

J. Zięba: „Teatr ludowy w koncepcji Jędrzeja Cierniaka”

M. Lewko: „Scena plastyczna Leszka Mądziaka – jaka filozofia, jaka sztuka?”

Z. Osiński: „Z doświadczeń Ośrodka Badań Twórczości Jerzego Grotowskiego i Poszukiwań Teatralno–Kulturowych we Wrocławiu (1990–1993)”